

Povezanost roditeljskoga odgoja s korištenjem elektroničkih medija i kineziološke aktivnosti učenika u primarnom obrazovanju

Odgoj danas za sutra:

Premošćivanje jaza između učionice i realnosti

3. međunarodna znanstvena i umjetnička konferencija
Učiteljskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu Suvremene
teme u odgoju i obrazovanju – STOO4 u suradnji s
Hrvatskom akademijom znanosti i umjetnosti

Marta Pap¹, Srna Jenko Miholić², Danijela Kuna³

¹O.Š. Josipa Kozarca Lipovljani

²Učiteljski fakultet Sveučilište u Zagrebu

³Kineziološki fakultet Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
srna.jenko@ufzg.hr

Sekcija - Kineziološka edukacija i sport

Broj rada: 59

**Kategorija članka:
Izvorni znanstveni rad**

Sažetak

Cilj ovoga istraživanja bio je utvrditi učestalost korištenja elektroničkih medija kod učenika primarnoga obrazovanja, intenzitet bavljenja određenim fizičkim aktivnostima te istražiti vezu između roditeljske zabrane korištenja elektroničkih medija i poticanja djece na različite aktivnosti u slobodno vrijeme te utvrdite koje aktivnosti djeca najradije čine tijekom slobodnoga vremena. Istraživanjem je obuhvaćeno 509 roditelja djece primarnoga obrazovanja u četirima osnovnim školama Zagrebačke županije i Grada Zagreba. U istraživanju je korišten instrument anonimnoga anketnog upitnika s Likertovom skalom od pet stupnjeva. Podatci su obrađeni deskriptivnom i inferencijalnom statistikom, kojom je utvrđeno postojanje razlika te je napravljena korelacijska i diskriminacijska analiza. Rezultati upućuju na statistički značajne razlike između roditelja koji ograničavaju djeci pristup elektroničkim medijima i onih koji to ne čine. Ono što razlikuje ove dvije kategorije roditelja jest da roditelji koji ograničavaju pristup djeci elektroničkim medijima, djecu znatno više potiču na čitanje i učenje u odnosu na drugu kategoriju roditelja. U istraživanju se također nije pokazala statistički značajna razlika između ove iste dvije kategorije roditelja u odnosu na aktivnosti kojima se djeca najradije bave u svoje slobodno vrijeme. U zaključku se ističe kako roditeljski nadzor korištenja elektroničkih medija ima pozitivne učinke jer je povezan s poticanjem djece na aktivnosti korisnim za njihov rast i razvoj.

Ključne riječi

dječje slobodno vrijeme; masovni mediji; ograničavanje pristupa elektroničkim medijima; primarno obrazovanje; roditeljski utjecaj

Uvod

Sveprisutnost medija u svakodnevnom životu danas je neosporna. Pojam „medij“ dolazi od latinske riječi *medius*, što znači „srednji“ ili „u „sredini“. Suvremeni mediji, koji se često nazivaju četvrtom vlašću ili prema Marshallu (2004) čovjekovim produžetcima (Labaš i Marinčić, 2016) postali su nezamjenjivi u protoku informacija, komunikaciji i čovjekovom svakodnevnom funkcioniranju. Razvojem tehnologije, mediji su evoluirali, prelazeći iz realnoga u virtualni prostor te poprimili raznovrsne oblike. Prema *Leksikonu radija i televizije* (HRT, 2016) mediji obuhvaćaju sredstva za prijenos poruka, vijesti i informacija široj javnosti, bez obzira na demografske razlike, što ih čini ključnim alatima masovne komunikacije (engl. *mass media*).

Medije dijelimo na tiskane, elektroničke i nove medije. Knjige, dnevne, tjedne, polumjesečne ili mjesečne periodike, odnosno novine, magazini i časopisi pripadaju tiskanim medijima koje danas koriste uglavnom starije dobne skupine. Elektronički mediji su prema *Leksikonu radija i televizije* te Zakonu o elektroničkim medijima (NN 153/09, 84/11, 94/13, 136/13) audiovizualni i radijski programi, elektroničke publikacije (npr. mrežni portali, mrežna izdanja dnevnih novina i sl.) čija je djelatnost prijenos, odnosno emitiranje i/ili objavljivanje raznovrsnih informativnih, obrazovnih ili zabavnih sadržaja namijenjenih javnosti. Elektronički mediji preuzeli su dominantnu ulogu u suvremenom društvu, omogućujući brži pristup informacijama i širenje sadržaja različite namjene. Posebna važnost pridaje se njihovom utjecaju na djecu, koja već od najranije dobi pokazuju visoku razinu prilagodbe tehnologijama. Mediji istovremeno educiraju, informiraju i zabavljaju, ali mogu oblikovati mišljenja, nametati društvene norme te potencijalno utjecati na zdravlje i razvoj. Djeca rođena nakon 1997. godine pa nadalje tako se nazivaju net-generacijom (UNICEF, 2010.), odnosno generacijom okruženom računalima, internetom i videoigrama.

Iako obrazovni sustav potiče korištenje medija u svrhu učenja, njihova zabavna uloga često dominira, čime se potiče pasivan način života. Korištenje medija može imati pozitivan utjecaj, poput razvoja kreativnosti i stjecanja novih vještina, ali i negativne posljedice, uključujući sedentarni način života, povećanu izloženost oglašavanju nezdrave hrane i rizik od ovisnosti o tehnologiji (Kolucki i Lemish, 2013). UNICEF-ovo istraživanje iz 2010. godine ukazuje na važnost kritičkoga promišljanja o vremenu provedenom pred ekranima, posebno među djecom i mladima.

Tjelesna aktivnost, koja je ključna za pravilan rast i razvoj, često je u konfliktu s vremenom provedenim uz elektroničke medije (Robotić, 2015). Dugoročna istraživanja ukazuju na porast tjelesne mase i smanjenje motoričkih sposobnosti kod djece zbog inaktivnosti (Rodek i Mihaljević, 2009). Kineziološka istraživanja naglašavaju važnost tjelesnoga kretanja za očuvanje zdravlja i sprječavanje negativnih posljedica sjedilačkoga načina života. Nažalost trend povećanja tjelesne mase, koji se u jednom trenutku usporio (nakon 2008. godine), opet se povećava (Horvat, 2019).

Utjecaj medija na djecu kompleksno je područje koje istražuju mnoge znanstvene discipline poput komunikologije, pedagogije, psihologije i kineziologije. Sve od reda prepoznaju sve veću medijsku rasprostranjenost i funkcionalnost čime utječu na razvoj djece i život mladih (Borovica i Kostović, 2011; Marić-Jurišin i Marković, 2011; Maksimović, Stanisavljević Petrović, 2014;). Utjecaj medija toliko je jak da dopire do gotovo svih životnih i razvojnih područja djece. Malina, Bouchard i Bar – Or (2004) definiraju motorički razvoj kao proces tijekom kojeg dijete uči obrasce kretanja i motorička znanja. Razvojem motorike, dijete unaprjeđuje sposobnost svrhovitoga i skladnoga

korištenja vlastitoga tijela za kretanje i rukovanje predmetima. Ako tehnologija i elektronički uređaji postanu glavni predmet baratanja i velika količina vremena utroši se upravo na korištenje medija, dolazi do motoričke stagnacije. Popularna *touch* tehnologija (engl: touch, dodir) postaje novi oblik provođenja slobodnoga vremena (ispred različitih ekrana) ali i predstavlja novi - neaktivni način života ili sedentarnosti (Pišot, 2018). Uz rastuću digitalizaciju i sveprisutnost medija, potrebno je razvijati svijest o njihovim pozitivnim i negativnim učincima te poticati ravnotežu između tehnologije i zdravih životnih navika.

Hipoteze i ciljevi istraživanja

U radu su postavljene dvije afirmativne hipoteze. Prva hipoteza pretpostavlja statistički značajne razlike između roditelja koji djeci ograničavaju pristup elektroničkim medijima i onih koji to ne čine u poticanju djece na aktivnosti tijekom slobodnoga vremena. Druga hipoteza ispituje postojanje razlika između ovih skupina roditelja s obzirom na aktivnosti kojima se njihova djeca najradije bave.

Cilj istraživanja je utvrditi učestalost korištenja elektroničkih medija djece u primarnom obrazovanju, intenzitet njihovoga sudjelovanja u fizičkim aktivnostima te u kojoj mjeri roditelji ograničavaju pristup medijima i potiču djecu na različite aktivnosti.

Metodologija

Uzorak ispitanika i prikupljanje podataka

Istraživanje je provedeno u četiri osnovne škole Zagrebačke županije i Grada Zagreba, uključujući djecu iz urbanih i ruralnih područja. Uzorak čine procjene roditelja učenika od prvog do četvrtog razreda (6 - 11 godina starosti), ukupno 509 valjanih upitnika (94 očeva i 415 majki). U istraživanje je bilo uključeno 261 dječaka i 248 djevojčica, od kojih je 131 bilo u prvom razredu, 114 u drugom, 142 u trećem i 122 u četvrtom razredu. Anketni upitnici distribuirani su roditeljima posredovanjem učitelja, uz napomenu o dobrovoljnom sudjelovanju.

Instrument istraživanja

Prvi dio anketnoga upitnika odnosio se na sociodemografske podatke, dok se drugi dio bavi korištenjem elektroničkih medija i fizičkom aktivnošću. Pitanja su bila zatvorenoga tipa i koristila Likertovu skalu s pet stupnjeva (1 = nikada; 2 = rijetko, 3 = ponekad 4 = često i 5 = uvijek).

Obrada podataka i ograničenja istraživanja

Podatci su analizirani u SPSS programu. Primijenjena je deskriptivna statistika, jednofaktorska analiza varijance, hi2 ili t-test test kako bi se utvrdile razlike između učenika pojedinih razreda (dobi) u odnosu na učestalost korištenja elektroničkih medija i bavljenja fizičkom aktivnošću te razlike između roditelja koji ograničavaju djeci pristup elektroničkim medijima i onih koji to ne čine, u različitim obilježjima. Provedena je i korelacijska te diskriminacijska analiza. Pouzdanost upitnika potvrđena je Crombach-Kaiser-Caffreyevim $\alpha = 0,65$.

Važno je napomenuti da je istraživanje provedeno na prigodnom uzorku, koji ne odražava nužno sve sociodemografske karakteristike učenika promatrane dobi, što ograničava generalizaciju rezultata na širu populaciju učenika u Republici Hrvatskoj.

Rezultati

Rezultati deskriptivne statistike prikazali su frekvencije prosječnoga vremena koje djeca provode koristeći elektroničke medije tijekom radnoga tjedna i vikenda, kao i tjednu učestalost bavljenja fizičkom aktivnošću. Za dodatne varijable, poput *poticanje djece na bavljenje određenim aktivnostima u slobodno vrijeme* i *skale aktivnosti kojima se djeca najradije bave u slobodno vrijeme*, analizirane su srednje vrijednosti i odstupanja od njih.

Korištenje elektroničkih medija tijekom tjedna i vikenda i učestalost djetetova bavljenja fizičkom aktivnošću

Rezultati pokazuju da 98,8 % djece koristi elektroničke medije tijekom tjedna, dok je taj postotak tijekom vikenda 99,8 % (Grafikon 1.). Ova pitanja podrazumijevala su korištenje svih vrsta elektroničkih medija, osobnih i prijenosnih računala, tableta, mobitela, TV-a, radija te ostalih.

Grafikon 1. Korištenje elektroničkih medija tijekom tjedna i vikenda	Grafikon 2. Učestalost djetetova bavljenja fizičkom aktivnošću
---	---

Tijekom vikenda, 85,5 % djece koristi elektroničke medije dva sata ili više, a četvrtina ih provodi više od 4 sata dnevno. Analizom je utvrđeno da postoje statistički značajne razlike u korištenju elektroničkih medija među učenicima od prvoga do četvrtoga razreda osnovne škole.

Tablica 1.

Rezultati jednofaktorske ANOVE učenika od 1. do 4. razreda

	Aritmetička sredina				Standardna devijacija				F	P
	1.r	2.r	1.r	2.r	1.r	2.r	1.r	2.r		
koliko vremen a vaše dijete koristi elektron ičke medije tijekom radnoga tjedna	3,98	4,04	4,10	4,45	1,34	1,32	1,39	1,21	3,141	0,025
koliko vremen a vaše dijete koristi elektron ičke medije tijekom vikenda	4,44	4,63	4,49	4,97	1,09	1,03	1,19	,91	6,232	0,000
koliko se često Vaše dijete bavi nekom fizičkom aktivno šću	4,09	3,92	3,99	4,12	1,34	1,26	1,12	1,16	0,66	0,577

Analiza varijance pokazala je statistički značajnu razliku u korištenju elektroničkih medija među razredima tijekom tjedna ($F_{(3,505)} = 3,141$; $p < 0,05$) kao i tijekom vikenda ($F_{(3,505)} = 6,232$; $p < 0,05$), iako je veličina učinka mala ($\eta^2 = 0,02$ i $\eta^2 = 0,03$). Statistički značajne razlike utvrđene su između učenika prvoga i četvrtoga razreda, kao i između trećega i četvrtoga razreda, pri čemu učenici četvrtoga razreda češće koriste elektroničke medije.

Glavni razlozi korištenja medija uključuju igranje računalnih igrica (87,2 %), pretraživanje zanimljivih sadržaja (76,8 %), školske obaveze (60,5 %), te komunikaciju s prijateljima (56,2 %). Rjeđi razlozi su preuzimanje sadržaja (26,1 %), objavljivanje vlastitoga sadržaja (4,7 %) i posjećivanje foruma (1,6 %).

Što se tiče fizičke aktivnosti (Grafikon 2.), 40,3 % djece bavi se aktivnostima 3 - 4 puta tjedno, dok 15,5 % to radi svakodnevno. Značajan dio djece manje je aktivan - 19,1 % bavi se fizičkom aktivnošću 1 - 2 puta tjedno, a 10,1 % rijetko ili nikad. Analiza varijance nije pokazala značajne razlike među razredima u učestalosti bavljenja fizičkom aktivnošću ($F_{(3,494)} = 0,66$; $p > 0,05$).

Svrha korištenja elektroničkih medija

Rezultati pokazuju statistički značajne razlike u *razlozima korištenja elektroničkih medija* među učenicima od prvoga do četvrtoga razreda. Učenici viših razreda češće koriste medije *radi školskih obaveza* ($\chi^2 = 43,551$; $p < 0,05$), pri čemu 86,4 % učenika četvrtoga razreda koristi medije radi ispunjavanja školskih obaveza, naspram 48,7 % učenika prvoga razreda (Grafikon 3.). Također, utvrđen je porast u korištenju medija za *pretraživanje zanimljivih sadržaja* ($\chi^2 = 10,318$; $p < 0,05$, *Cramer's V* = 0,147), iako je veličina utjecaja mala. Podatci govore o blagom rastu udjela učenika koji koriste elektroničke medije zbog pretraživanja zanimljivih sadržaja u svakom višem razredu (Grafikon 4.).

Grafikon 3.
Korištenje elektroničkih medija zbog školskih obaveza

Grafikon 4.
Korištenje elektroničkih medija zbog pretraživanja zanimljivih sadržaja

Najveće razlike zabilježene su u korištenju medija za *komunikaciju s prijateljima* ($\chi^2 = 154,514$; $p < 0,05$, *Cramer's V* = 0,570), pri čemu se udio povećava od 21,4 % u prvom razredu do 92,5 % u četvrtom razredu, što odražava porast socijalnih kontakata s dobi (Grafikon 5). Korištenje medija za *objavljivanje vlastitoga sadržaja* ($\chi^2 = 7,170$; $p > 0,05$) (Grafikon 6.), *preuzimanje filmova glazbe i drugih sadržaja* ($\chi^2 = 2,170$; $p > 0,05$) (Grafikon 7.) i *posjećivanje foruma* ($\chi^2 = 1,2$; $p > 0,05$) (Grafikon 8.) rijetko je i bez statistički značajnih razlika među razredima

Grafikon 5.
Korištenje elektroničkih medija zbog komunikacije s prijateljima

Grafikon 6.
Korištenje elektroničkih medija zbog objavljivanja vlastitoga sadržaja

Igranje računalnih igrica pokazalo se vrlo učestalim razlogom korištenja medija u svim razredima, bez značajnih razlika ($\chi^2 = 0,116$; $p > 0,05$) (Grafikon 9.).

Grafikon 7.
Korištenje elektroničkih medija zbog preuzimanja filmova, glazbe i drugih sadržaja

Grafikon 8.
Korištenje elektroničkih medija zbog posjećivanja foruma

Grafikon 9.
Korištenje elektroničkih medija zbog igranja računalnih igrica

Postojanje osobnih korisničkih računa i profila

Jedno od anketnih pitanja roditeljima odnosilo se na prisutnost djece na društvenim mrežama i internetu. Prema iskazima roditelja, najviše djece ima *YouTube* račun (15,1 %) i *Google* profil (13,2 %), dok *Facebook* koristi 3,1 %, *Instagram* 4,3 %, *MSN* 1,4 %, a *TikTok* 7,7 %. Niti jedno dijete iz uzorka nema *Twitter* profil. Ove podatke treba sagledati u kontekstu pravila i ograničenja vezanih uz dob korisnika za otvaranje i korištenje profila.

Roditeljsko ograničavanje pristupa elektroničkim medijima

Roditelji su ispitani o ograničavanju pristupa elektroničkim medijima i poticanju djece na aktivnosti tijekom slobodnoga vremena. Rezultati pokazuju da većina roditelja (92 %) ograničava pristup elektroničkim medijima, dok 8 % ispitanika ne primjenjuje takva ograničenja.

Poticanje djece na bavljenje određenim aktivnostima u slobodno vrijeme

Rezultati istraživanja pokazuju da roditelji najčešće potiču djecu na *druženje s obitelji i prijateljima* (AS = 4,39), *izlazak u prirodu* (AS = 4,37) i *fizičku aktivnost* (AS = 4,20). Valja podsjetiti kako su vrijednosti skalirane od 1 do 5 (1 = nikada; 5 = uvijek). Najniže srednje vrijednosti zabilježene su za poticanje djece na *igranje računalnih igrica* (AS = 1,84) i *gledanje TV-a* (AS = 2,17).

U podjeli uzorka na roditelje koji *ograničavaju i ne ograničavaju pristup elektroničkim medijima*, rezultati t-testa (Tablica 2.) pokazuju da roditelji koji ograničavaju pristup imaju višu potporu za aktivnosti poput *izlaska u prirodu*, *fizičke aktivnosti*, *čitanja* i *društvenih aktivnosti*. S druge strane, roditelji koji ne ograničavaju pristup medijima češće potiču djecu na *gledanje TV-a* i *igranje računalnih igrica*.

Tablica 2.

Poticanje djece na bavljenje određenim aktivnostima u slobodno vrijeme

U slobodno vrijeme potičete li dijete da...	Aritmetička sredina		Standardna devijacija		t	p
	DA	NE	Da	Ne		
izađe u prirodu	4,40	4,00	0,68	0,92	3,389	0,001*
bavi se nekom fizičkom aktivnošću	4,22	3,76	0,80	1,00	3,317	0,001*
gleda TV	2,17	2,21	0,93	1,00	-0,233	0,816

igra računalne igrice i slično	1,81	2,11	0,92	1,18	-1,831	0,068
uči nešto novo izvan školskih obveza	3,69	3,58	0,83	0,89	0,786	0,432
čita knjige	3,61	3,00	0,93	1,11	3,797	0,000*
druži se s obitelji i prijateljima	4,42	4,13	0,66	1,00	1,755	0,087

*p < 0,05

Provjerom značajnosti razlika između roditelja koji ograničavaju pristup elektroničkim medijima i onih koji to ne čine, utvrđene su statistički značajne razlike u poticanju djece na izlazak u prirodu, fizičku aktivnost i čitanje knjiga. Razlike u aritmetičkim sredinama iznose 0,40, 0,46 i 0,61 standardne devijacije, dok na ostalim varijablama nisu utvrđene statistički značajne razlike.

Tablica 3.

Interkorelacije u skupu zavisnih varijabli - Poticanje djece na bavljenje određenim aktivnostima u slobodno vrijeme

U slobodno vrijeme potičete li dijete da...	izađe u prirodu	se bavi fizičkom aktivnošću	gleda tv	igra računalne igrice i slično	uči nešto novo, izvan školskih obaveza	čita knjige	se druži s obitelji i prijateljima
izađe u prirodu	1,000	,615*	-,005	-,004	,266*	,250*	,392*
se bavi fizičkom aktivnošću		1,000	-,005	-,042	,348*	,329*	,376*
gleda tv			1,000	,698*	-,149*	-,172*	,070
igra računalne igrice i slično				1,000	-,169*	-,250*	,022
uči nešto novo, izvan školskih obaveza					1,000	,534*	,255*
čita knjige						1,000	,250*

se druži s obitelji i prijateljima							1,000
------------------------------------	--	--	--	--	--	--	-------

*p < 0,01

Pearsonovom korelacijom analizirana je veza između varijabli poticanja djece na različite aktivnosti u slobodno vrijeme (Tablica 3.). Rezultati pokazuju pozitivne korelacije između poticanja *boravka u prirodi* i *fizičke aktivnosti* ($r = 0,615$), *gledanja TV-a* i *igranja računalnih igrica* ($r = 0,700$) te *čitanja knjiga* i *učenja izvan školskih obveza* ($r = 0,539$). Sve korelacije $r = 0,51$ do $r = 0,75$ smatraju se umjerenim do dobrim korelacijama, a $r = 0,26$ do $r = 0,59$ slabim korelacijama te u slučaju $r = 0$ do $r = 0,25$ nema povezanosti. Razumljivo, korelacije u kojima je vrijednost $r = 0,75$ i veća smatraju se vrlo dobrim do visokim korelacijama (Colton, 1974). Korelacije variraju od umjerenih do dobrih, dok su neki rezultati negativni, poput *poticanja gledanja TV-a*, što je povezano s manjim poticanjem na *učenje i čitanje*.

Diskriminacijskom analizom utvrđene su statistički značajne razlike između roditelja koji ograničavaju djeci pristup elektroničkim medijima i onih koji to ne čine. Izračunata diskriminacijska funkcija pokazala je značajnu razliku (Wilksova lambda = 0,942, $p < 0,01$), uz razmak centroids od 0,933 standardne devijacije (Tablica 4. i 5.).

Tablica 4.

Rezultati diskriminacijske analize

Funkcija	Kanonička korelacija	Wilksova lambda	Hi-kvadrat	Stupnjevi slobode	p
1	0,242	0,942	28,651	7	0,000

Tablica 5.

Položaj centroida na diskriminacijskom faktoru

Ograničavate li svojem djetetu pristup elektroničkim medijima	Funkcija
	1
ograničavam pristup	0,072
ne ograničavam pristup	-0,861

Najveću diskriminacijsku snagu u analizi (Tablica 6.) ima varijabla „U slobodno vrijeme, potičete li dijete da čita knjige“, s koeficijentom 0,673 i korelacijom 0,701, što je potvrđeno univarijantnom analizom varijance. Druga varijabla koja doprinosi diskriminacijskoj funkciji je „U slobodno vrijeme, potičete li dijete da uči nešto novo, izvan školskih obveza“, s koeficijentom -0,48 i korelacijom 0,145. Varijable koje najmanje doprinose funkciji uključuju „U slobodno vrijeme, potičete li dijete da se druži s obitelji i prijateljima“ i „U slobodno vrijeme, potičete li dijete da gleda TV“. Glavne varijable koje definiraju diskriminacijsku funkciju odnose se na poticanje čitanja i učenja, pa se diskriminacijski faktor može interpretirati kao fokus na **čitanje i učenje**. Roditelji koji djeci ograničavaju pristup elektroničkim medijima češće potiču djecu na čitanje i učenje u odnosu na roditelje koji to ne čine.

Tablica 6.

Struktura diskriminacijske funkcije

Vaše dijete u slobodno vrijeme najradije...	Diskriminacijski Koeficijenti	Korelacije s disk. funkcijom
izađe u prirodu	0,339	0,617
se bavi fizičkom aktivnošću	0,301	0,631
gleda TV	0,263	-0,09
igra računalne igrice i slično	-0,452	-0,367
uči nešto novo, izvan školskih obveza	-0,48	0,145
čita knjige	0,673	0,701
se druži s obitelji i prijateljima	0,132	0,432

Multivarijatna analiza varijance pokazala je da je Wilksova lambda statistički značajna i da prema tome ima smisla učiniti i univarijatnu analizu varijance po pojedinim varijablama poticanja djece od strane roditelja na određene aktivnosti u slobodno vrijeme (Tablica 7.).

Tablica 7.

Rezultati univarijatne analize varijance

U slobodno vrijeme, potičete li dijete da	A.S. / S.D.	Wilks' Lambda	F	P
---	-------------	---------------	---	---

Ograničavaju Pristup EM	Ne ograničavaju pristup EM				
izade u prirodu	4,40 / 0,68	4,00 / 0,91	0,977	11,323	0,001
se bavi fizičkom aktivnošću	4,23 / 0,79	3,76 / 1,0	0,976	11,845	0,001
gleda TV	2,16 / 0,93	2,24 / 0,98	0,999	0,242	0,623
igra računalne igrice i slično	1,81 / 0,93	2,14 / 1,2	0,992	3,998	0,046
uči nešto novo, izvan školskih obveza	3,68 / 0,83	3,57 / 0,90	0,999	0,626	0,429
čita knjige	3,62 / 0,94	3,00 / 1,1	0,97	14,619	0,00
se druži s obitelji i prijateljima	4,41 / 65	4,14 / 1,0	0,989	5,558	0,019

Razlike između roditelja koji *ograničavaju* i onih koji *ne ograničavaju* pristup elektroničkim medijima statistički su značajne, što je pokazano univarijantnom analizom varijance (Tablica 2.). Što je veća udaljenost, veća je i razlika. Uz udaljenost aritmetičkih sredina uzoraka ispitanika, važna je i raspodjela rezultata unutar uzorka. Što su raspodjele uže, odnosno što su uzorci ispitanika homogeniji, vjerojatnost značajnosti razlike je veća jer postoji manja vjerojatnost intersekcije distribucija (Mejovšek, 2008). Roditelji koji djeci ograničavaju pristup medijima, češće potiču djecu na boravak u prirodi, fizičku aktivnost i čitanje knjiga. Ovi nalazi **potvrđuju prvu istraživačku hipotezu** i ukazuju na to da roditelji koji ograničavaju pristup elektroničkim medijima djecu potiču na aktivnosti koje uključuju učenje, čitanje, boravak u prirodi i fizičke aktivnosti.

Aktivnosti kojima se djeca najradije bave u slobodno vrijeme

Podatci o aktivnostima koje djeca najradije obavljaju u slobodno vrijeme pokazuju da se najčešće druže s obitelji i prijateljima ($AS = 4,27$; $SD = 0,64$), izlaze u prirodu ($AS = 3,79$; $SD = 0,85$) i bave se fizičkom aktivnošću ($AS = 3,7$; $SD = 0,88$). Najniže vrijednosti zabilježene su na varijabli koja se odnosi na čitanje knjiga. Prema t-testu (Tablica 8.), statistički značajna razlika između roditelja koji ograničavaju i onih koji ne ograničavaju pristup elektroničkim medijima postoji samo na varijabli „Vaše dijete u slobodno vrijeme najradije čita knjige“, s razlikom aritmetičkih sredina od 0,48 standardne devijacije.

Tablica 8.

Aktivnosti kojima se djeca najradije bave u slobodno vrijeme

Vaše dijete slobodno vrijeme najradije...	Aritmetička sredina		Standardna devijacija		t	p
	DA	NE	Da	Ne		
izađe u prirodu	3,83	3,46	0,81	1,19	1,905	0,064
bavi se nekom fizičkom aktivnošću	3,73	3,50	0,85	1,08	1,288	0,205
gleda TV	3,18	3,28	0,74	0,92	-0,775	0,439
igra računalne igrice i slično	3,10	3,36	0,94	0,99	-1,607	0,096
uči nešto novo izvan školskih obveza	3,11	2,87	0,82	0,91	1,775	0,077
čita knjige	2,97	2,49	0,96	1,17	2,510	0,016*
druži se s obitelji i prijateljima	4,28	4,21	0,64	0,73	0,717	0,474

*p < 0,05

Interkorelacije prikazane u Tablici 9. pokazuju da najvišu pozitivnu korelaciju ima varijabla „Vaše dijete u slobodno vrijeme najradije izađe u prirodu“ i „Vaše dijete u slobodno vrijeme najradije se bavi nekom slobodnom aktivnošću“. Prema Coltonovom kriteriju, većina korelacija je srednja ili niska, a dio je pozitivnih, dok je najviša negativna korelacija ($r = -0,279$) između varijabli „Vaše dijete u slobodno vrijeme najradije izađe u prirodu“ i „Vaše dijete u slobodno vrijeme najradije igra računalne igrice“, što sugerira da djeca koja više uživaju u prirodi manje preferiraju računalne igrice

Tablica 9.

Interkorelacije u skupu zavisnih varijabli - Aktivnosti kojima se djeca najradije bave u slobodno vrijeme

Vaše dijete u slobodno vrijeme najradije izađe u prirodu	Vaše dijete u slobodno vrijeme najradije se bavi fizičkom aktivnošću	gleda tv	igra računalne igrice i slično	uči nešto novo, izvan školskih obaveza	najradije čita knjige	druži s obitelji i prijateljima
--	--	----------	--------------------------------	--	-----------------------	---------------------------------

izađe u prirodu	1	0,5*	-0,22*	-0,279	0,24*	0,154*	0,346*
se bavi fizičkom aktivnošću		1	-0,116	-0,139*	0,247*	0,154*	0,286*
gleda TV			1	0,352*	-0,156*	-0,027	-0,062
igra računalne igrice i slično				1	-0,182*	-0,201*	-0,178*
uči nešto novo, izvan školskih obveza					1	0,496*	0,272*
čita knjige						1	0,189*
se druži s obitelji i prijateljima							1

*p < 0,01

Rezultati diskriminacijske analize, kojom su se ispitivale razlike između roditelja koji djeci ograničavaju pristup elektroničkim medijima i onih koji to ne čine u odnosu na aktivnosti koje djeca najradije obavljaju u slobodno vrijeme, pokazali su da Wilksova lambda nije statistički značajna (Tablica 10.). Centroidi na diskriminacijskom pravcu su razmaknuti za 0,638 standardnih devijacija (Tablica 11.), što ukazuje na malu razliku između skupina roditelja.

Tablica 10.

Rezultati diskriminacijske analize

Funkcija	Kanonička korelacija	Wilksova lambda	Hi-kvadrat	Stupnjevi slobode	p
1	0,17	0,971	13,891	7	0,053

Tablica 11.

Položaj centroida na diskriminacijskom faktoru

Ograničavate li svojem djetetu pristup elektroničkim medijima?	Function
	1
ograničavam pristup	0,051
ne ograničavam pristup	-0,587

Tablica 12.

Struktura diskriminacijske funkcije

Vaše dijete u slobodno vrijeme najradije...	Diskriminacijski Koeficijenti	Korelacije s disk. funkcijom
izađe u prirodu	0,522	0,636
se bavi fizičkom aktivnošću	0,073	0,394
gleda TV	-0,029	-0,229
igra računalne igrice i slično	-0,219	-0,476
uči nešto novo, izvan školskih obveza	-0,01	0,454
čita knjige	0,71	0,788
se druži s obitelji i prijateljima	-0,28	0,094

Rezultati multivarijatne analize varijance koja je pokazala da Wilksova lambda nije statistički značajna, ukazuju na to da nije potrebno provoditi diskriminacijsku analizu ni univarijatnu analizu varijance po pojedinim varijablama. Stoga, **druga istraživačka hipoteza nije potvrđena** jer nije utvrđena statistički značajna razlika u željama djece za bavljenjem određenim aktivnostima u slobodno vrijeme u odnosu na roditelje koji ograničavaju ili ne ograničavaju pristup elektroničkim medijima.

Rasprava

U ovom istraživanju analizirane su razlike između roditelja koji ograničavaju pristup elektroničkim medijima i onih koji to ne čine, s naglaskom na poticanje aktivnosti djece u slobodno vrijeme. Prema rezultatima, 92 % roditelja ograničava pristup medijima, dok samo 8 % to ne čini. Ograničenje vremena ispred ekrana otvara prostor za druge aktivnosti, što je ključno za djecu nižih razreda osnovne škole, koja i dalje zahtijevaju usmjeravanje i poticanje.

Rezultati pokazuju da roditelji najčešće potiču djecu na druženje s obitelji i prijateljima, što je važno za razvoj socijalnih i emocionalnih vještina. Ova vrsta interakcije, za razliku od one posredovane

ekranima, omogućuje razvoj mišljenja, jezika i emocija. Kroz inicijativu poput „10 dana bez ekrana“ (projekt udruge CINAZ, 2008), roditelji su primijetili poboljšanje komunikacije unutar obitelji i među djecom. Uz druženje, djeca su često poticana na boravak u prirodi i fizičku aktivnost.

Međutim, nije zabilježena statistički značajna razlika u bavljenju fizičkim aktivnostima između djece čiji roditelji ograničavaju medije i one čiji roditelji to ne čine. Ovo je u skladu s istraživanjem Maksimović i Stanisavljević Petrović (2014). Najmanje poticane aktivnosti bile su igranje računalnih igrica i gledanje televizije, što je pozitivan nalaz s obzirom na štetne učinke medija na antisocijalno ponašanje i agresiju (Ray i Ram Jat, 2010).

Negativna korelacija uočena je između poticanja na gledanje televizije i poticanja na čitanje ili učenje novih sadržaja. Iako internet može biti koristan za obrazovanje (Maksimović i Stanisavljević Petrović, 2014), istraživanje Labaš i Marinčić (2016) otkrilo je da većina djece medije koristi za zabavu (68,70 %), dok samo 8,40 % koristi internet za učenje.

UNICEF-ov projekt „Prekini lanac“ (2010) također naglašava da djeca preferiraju zabavne sadržaje i druženje u virtualnom prostoru, dok se obrazovna uloga medija zadržala u školskim učionicama. Rezultati istraživanja potvrđuju da roditelji koji ograničavaju medije više potiču djecu na aktivnosti poput druženja, boravka u prirodi i učenja. S druge strane, djeca koja preferiraju aktivnosti na otvorenom manje se zanimaju za računalne igrice. Ovo je u skladu s Bronfenbrennerovim ekološkim modelom, koji naglašava važnost interakcije djeteta s okolinom, uključujući i virtualnu (Skupnjak, 2012.).

Virtualni prostor, iako nudi nove mogućnosti, može oslabiti mehanizme samokontrole i utjecati na moralni razvoj djece. Teorija socijalnoga učenja L. Vygotskog ističe važnost kontrole emocija i socijalizacije, što se u virtualnom svijetu često narušava. Igre koje uključuju nasilje mogu potaknuti djecu na agresivno ponašanje, prihvatljivo u virtualnom, ali ne i u stvarnom svijetu.

Korištenje društvenih mreža također je primjetno među djecom. Prema istraživanju, 15,1 % djece ima YouTube profil, dok je TikTok popularan kod 7,7 %. Zabrinjavajuće je što mnoga djeca koriste komunikaciju na daljinu posredovanjem elektroničkih medija, odnosno društvenih mreža u prilici kada im je moguća neposredna komunikacija (Carnew i Furlong, 2017). Također koriste društvene mreže prije navršene 13. godine, unatoč pozitivnim primjerima zakonskih ograničenja poput američkoga zakona COPPA - Children's Online Privacy Protection Act FTC (2002.).

Razlike u trajanju korištenja medija među dobnim skupinama postaju izraženije u četvrtom razredu, kada djeca stječu veću samostalnost i više slobodnoga vremena. U toj dobi mnogi dobivaju mobilne telefone kako bi roditelji mogli ostati u kontaktu s njima. Osim toga, sakramenti poput Prve pričesti često uključuju darove poput elektroničkih uređaja čime se otvara mogućnost koju u kasnijoj dobi treba kvalitetno usmjeravati, kako bi, posebice tinejdžeri, mogli iskoristiti mogućnosti tehnologije na najvišoj razini za svoju dobrobit istodobno minimizirajući postojeće rizike (Gür i Türel, 2022).

Roditelji koji ograničavaju medije više potiču djecu na čitanje i učenje, iako čitanje knjiga ostaje najmanje poželjna aktivnost među djecom. Najpopularnije aktivnosti uključuju druženje, boravak u prirodi i fizičku aktivnost. Ovo potonje je ključno za motorički razvoj djece, a istraživanje pokazuje da se većina djece bavi fizičkom aktivnošću 3 - 4 puta tjedno (40,3 %), dok to svakodnevno čini samo 15,5%. Tjelesna aktivnost predstavlja važnu ulogu ne samo u fizičkom nego i u

emocionalnom i socijalnom razvoju djece (Paramita, Zulkifli, Aziz i Supendi, 2023). U najranijoj dobi, fizičke aktivnosti pomažu u razvoju motoričkih vještina i pružaju pozitivno okruženje za suočavanje s promjenama tijekom puberteta.

Slabo regulirano korištenje elektroničkih medija ima tendenciju smanjenja vremena koje bi roditelji mogli i trebali provoditi s djecom (Karimullah, 2023). Ograničavanje elektroničkih medija povezano je s većim poticanjem na pozitivne aktivnosti, poput fizičke aktivnosti, socijalizacije i učenja. S obzirom na izazove koje donosi sve češće korištenje medija, ključno je da roditelji aktivno usmjeravaju djecu prema zdravijim obrascima provođenja slobodnoga vremena.

Zaključak

Rezultati istraživanja potvrđuju kako elektronički mediji imaju dvosmjerni utjecaj na djecu nižih razreda osnovne škole. Dok omogućuju lakšu dostupnost informacija, komunikaciju i zabavu, pretjerana konzumacija može negativno utjecati na njihovu fizičku aktivnost, socijalizaciju i emocionalni razvoj. Utvrđeno je da djeca u prosjeku koriste elektroničke medije nešto više od dva sata dnevno, no četvrtina ih premašuje četiri sata dnevne uporabe, što je zabrinjavajuće. Mediji su dominantno korišteni za zabavu, dok se potencijali za učenje koriste znatno rjeđe.

Roditeljski nadzor nad korištenjem elektroničkih medija pokazao se ključnim. Roditelji koji ograničavaju pristup medijima djecu češće potiču na aktivnosti poput čitanja i učenja, što doprinosi njihovom kognitivnom razvoju. Ipak, među djecom nema značajne razlike u preferiranim aktivnostima tijekom slobodnoga vremena, što ukazuje na potrebu dodatnoga poticanja tjelesne aktivnosti u ovoj dobi.

Kad je u pitanju korištenje elektroničkih medija i kada je u pitanju fizička aktivnost, djeca u dobi od 6 do 11 godina su vrlo homogena skupina. Naime, njihova dob nema značajnu snagu u razlikovanju djece pri korištenju elektroničkih medija i kada je u pitanju fizička aktivnost. Dok kod bavljenja tjelesnom aktivnošću nije utvrđena nikakva statistički značajna razlika, pri korištenju elektroničkih medija utvrđen je određeni skok kod učenika četvrtih razreda osnovne škole u odnosu na učenike prvih razreda iako je snaga te razlike vrlo mala. Rezultati pokazuju da većina djece nije svakodnevno fizički aktivna, što nije u skladu s preporukama za zdrav razvoj.

Središnje pitanje ovoga istraživačkog rada bilo je istražiti vezu između roditeljske zabrane korištenja elektroničkih medija i poticanja djece na različite aktivnosti u slobodno vrijeme te aktivnosti koje djeca najradije čine tijekom slobodnoga vremena. Rezultati diskriminacijske analize pokazali su da postoji statistički značajna razlika između roditelja koji ograničavaju djeci pristup elektroničkim medijima i onih koji to ne čine. Ono što razlikuje ove dvije kategorije roditelja jest činjenica da roditelji koji ograničavaju pristup djeci elektroničkim medijima, djecu znatno više potiču na čitanje i učenje u odnosu na drugu kategoriju roditelja.

Praktična vrijednost ovoga istraživanja ogleda se u njegovom doprinosu razumijevanju utjecaja elektroničkih medija na djecu te važnosti tjelesne aktivnosti. Roditeljima i stručnjacima nudi uvid u korisne smjernice za balansiranje upotrebe medija i promicanje zdravih navika kod djece. Istaknuta je potreba za nadzorom nad sadržajem i vremenom korištenja medija te za aktivnim poticanjem

djece na svakodnevne fizičke aktivnosti koje doprinose njihovom cjelovitom razvoju. U konačnici, ključan je multidisciplinarni pristup koji ujedinjuje roditelje, odgojno-obrazovne djelatnike i širu zajednicu kako bi se osigurao optimalan razvoj djece u digitalnom dobu.

Literatura

Borovica, T. i Kostović, S. (2011). Savremeni mediji u funkciji obrazovne revolucije. *Kultura*, 137, 370 – 381.

Carnew, S. i Furlong, J. (2017). Social Media is a Weapon. *RealClearDefense*. 143/8/1,374. Dostupno na: https://www.realcleardefense.com/articles/2017/08/25/social_media_is_a_weapon_112148.html

CINAZ - Centar za izvannastavne i izvanškolske aktivnosti (2008). *Projekt „Deset dana bez ekrana“ u školskoj godini 2015/2016*. Dostupno na <http://www.neslanovac.hr/deset-dana-bez-ekrana>

Colton, T. (1974). *Statistics in Medicine*. Boston: Little Brown and Company, Publishers.

Dietz W. H. i Gortmaker S. L. (1985). Do we fatten our children at the television set? Obesity and television viewing in children and adolescents. *Pediatrics*, 75, 807-812.

Foretić, N., Rodek, S. i Mihaljević, D. (2009). Utjecaj medija na fizički inaktivnost djece. *Školski vijesnik*, 58, 381-397

FTC - Federal Trade Commission (2002). *Children's Online Privacy Protection Rule ("COPPA"). Protecting Children's Privacy Under COPPA: A Survey on Compliance* Dostupno na: <https://www.ftc.gov/sites/default/files/documents/rules/children%E2%80%99s-online-privacy-protection-rule-coppa/coppasurvey.pdf>

Forbes, K. (2016). Examining the Beauty Industry's Use of Social Influencers. *Elon Journal of Undergraduate Research in Communications*, 2, 78-87. Dostupno na: https://www.elon.edu/u/academics/communications/journal/wp-content/uploads/sites/153/2017/06/08_Kristen_Forbes.pdf

Gür, D., i Türel, Y. K. (2022). Parenting in the digital age: Attitudes, controls and limitations regarding children's use of ICT. *Computers & Education*, 183, 104504. Dostupno na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0360131522000756>

Horvat, V. (2019). Odgovor kineziologije u predškolskom odgoju i primarnom obrazovanju na suvremeni način života. U: V. Babić (Ur.), 28. *Ljetna škola kineziologa Republike Hrvatske, Odgovor kineziologije na suvremeni način života; znanstveno-stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem*. (str. 31-37) Zadar: Hrvatski kineziološki savez. Dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/1014401.Ljetna_skola-2019-za-CD.pdf

Karimullah, S. S. (2023). The Influence of Technology on the Interaction of Parents and Children in the Family. *AGENDA: Jurnal Analisis Gender dan Agama*, 5(2), 140-156. Dostupno na:

<https://ejournal.uinmybatusangkar.ac.id/ojs/index.php/agenda/article/view/10645>

Kolucki, B. i Lemish, D. (2013). *Kako komunicirati s djecom; načela i prakse za podršku, nadahnuće, poticaj, obrazovanje i iscjeljenje*. Zagreb: Fond Ujedinjenih naroda za djecu (UNICEF) Ured za Hrvatsku.

Labaš, D. i Marinčić, P. (2016). Mediji kao sredstvo zabave u očima djece. *Medianali*, 12, 1-32.

HRT – Hrvatska radio i televizija (2016) Leksikon radija i televizije. Zagreb: Hrvatska radiotelevizija i Naklada Ljevak. Dostupno na: <https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/>

Maksimović, J. i Stanisavljević Petrović, Z. (2014). Teorijsko-metodološka zasnovanost istraživanja utjecaja medija na adolescente. *In Medias Res*, 3(4), 472-486

Malina, R. M., Bouchard, C., Bar -Or, O. (2004). Motor development. U: J. Patterson (Ur.), *Growth, Maturation, and Physical Activity Champaign*: Washington, D. C.: Human Kinetics, 195-214.

Dostupno na:

<https://books.google.hr/books?hl=hr&lr=&id=VqFcFsykj6EC&oi=fnd&pg=PA1&dq=16.%09Malina,+>

[R.+M.,+Bouchard,+C.,+Bar+-](https://books.google.hr/books?hl=hr&lr=&id=VqFcFsykj6EC&oi=fnd&pg=PA1&dq=16.%09Malina,+)

[Or,+O.+\(2004\).+Growth,+Maturation,+and+Physical+Activity.Champaign:+Human+Kinetics.&ots=yjXOGTqYH3&sig=tlUZ1kzcBMV-OfMp7DcCP5jJIWU&redir_esc=y#v=onepage&q=process&f=false](https://books.google.hr/books?hl=hr&lr=&id=VqFcFsykj6EC&oi=fnd&pg=PA1&dq=16.%09Malina,+)

Marić Jurišin, S. i Marković, B. (2011). Uticaj televizije na razvoj interesovanja kod mladih. *Kultura*, 133, 401-412.

Marshall, S. J., Biddle, S. J. K., Gorely, T., Cameron, N. i Murdey, I. (2004). Relationships between media use, body fatness and physical activity in children and youth: a meta-analysis. *International Journal of Obesity*, 28, 1238-1246.

Mejovšek, M. (2008). *Metode znanstvenog istraživanja u društvenim i humanističkim znanostima*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

MEKU - Nacionalni audiovizualni institut Finske, Odjel za medijsko obrazovanje i audiovizualne medije (2018). *Djeca i mediji; knjižica za roditelje i skrbnike djece*. Agencije za elektroničke medije i Ureda UNICEF-a za Hrvatsku.

Paramita, P. E., Zulkifli, Z., Aziz, F. i Supendi, D. (2023). Analysis of the influence of gadgets on children's emotional intelligence. *Jurnal Scientia*, 12(01), 132-137. Dostupno na:

<https://www.infor.seaninstitute.org/index.php/pendidikan/article/view/1057>

Pišot, S. (2018). Fundamentalni obrasci kretanja i tjelesni kapital kod predškolske djece. U: S. Šalaj (Ur.), *4. Znanstveno-stručna konferencija; Motorička znanja djece*. Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 19-26.

Ray, M. i Ram Jat, K. (2010). Effect of Electronic Media on Children. *Perspective*, 47, 561-568.

Robotić, P. (2015). Zamke virtualnog svijeta: zaštita djece i mladih na internetu i prevencija ovisnosti. *JAHŠ*, 1(2), 81-96.

UNICEF (2010). *Iskustva i stavovi djece, roditelja i učitelja prema elektroničkim medijima*. Ured UNICEF-a za Hrvatsku, 1-54.

Zakon o elektroničkim medijima, pročišćeni tekst zakona, NN 153/09, 84/11, 94/13, 136/13

<https://zakon.hr/z/196/Zakon-o-elektroni%C4%8Dkim-medijima>

**Teaching (Today for) Tomorrow:
Bridging the Gap between the Classroom and
Reality**

3rd International Scientific and Art Conference
Faculty of Teacher Education, University of Zagreb in
cooperation with the Croatian Academy of Sciences and
Arts

Relationship between parental upbringing style and children's use of electronic media and their participation in kinesiology activities

Abstract

The aim of this study was to determine the frequency of electronic media use by primary school children and the intensity of their participation in certain physical activities, as well as to investigate the relationship between parental prohibition of electronic media use and encouraging children to participate in various leisure activities, and finally, to determine which activities children prefer to do in their leisure time. The research included 509 parents of primary school children in four primary schools in Zagreb County and the City of Zagreb. The research instrument was an anonymous questionnaire with a five-point Likert type scale. The data were processed by descriptive and inferential statistics, which was used to determine possible existence of differences and a correlation and discriminant analysis. The results revealed statistically significant differences between parents who restrict their children's access to electronic media and those who do not. What distinguishes these two categories of parents is that parents who restrict their children's access to electronic media significantly more encourage children to read and learn than the other group of parents. A statistically significant difference was not established between these same two categories of parents in relation to the activities that children prefer to do in their free time. The conclusion is that parental control over the use of electronic media has positive effects because it is associated with encouraging children to participate in activities useful for their growth and development.

children's leisure time; mass media; primary education; parental influence; restricting access to electronic media

Revizija #2

Stvoreno 29 svibnja 2025 17:29:00 od Marijana Kardum

Ažurirano 29 svibnja 2025 17:35:57 od Marijana Kardum